

**VAD ÄR EN PREDIKAN
OCH
HUR SKALL EN GOD PREDIKANT VARA?**

HOMILETIK

10 POÄNG

METODISTKYRKANS NORDISKA TEOLOGISKA SEMINARIUM

ÖVERÅS

GÖTEBORG

Student: Camilla Ljungberg
Handledare: Ingrid Svensson
Studentopponent: Daniel Korol
Läroopponent: Jörgen Thaarup
Maj 2008

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Bakgrund	1
1.2	Problemformulering	1
1.3	Metod	1
1.4	Källor	1
2	Vad är en predikan	2
2.1	Predikan i urkyrkan	3
2.2	Sex st. predikotyper	4
3.	Predikan är ord från Gud	8
3.1	Utgångspunkten med predikan	8
3.2	Predikan är biblisk	10
3.3	Guds ord är levande och verksamt	11
4	Predikan måste vara relevant	12
4.1	Sju nyckelord till predikan	12
4.2	Ett relevant budskap	13
4.3	När budskapet når fram	14
5.	Hur skall en god predikant vara	15
5.1	Paulus och NT:s krav på förkunnare	15
5.2	Tre klassiska faktorer	16
5.3	Predikantens karaktär	17
5.4	Predikantens trovärdighet	18
6.	Lewi Pethrus predikantskap	20
6.1	Hur var Lewi Pethrus som predikant	20
7.	Predikan som replik	24
8	Konklusion	25
9	Avslutning	27
10	Litteraturlista	28

1. Inledning

Det talas mycket om predikanter, hur de är, betar sig och hur bra eller dåligt den predikar. Ändå verkar det som om man inte bedömer predikanten så ofta efter dess predikan, dennes budskap. Ibland verkar det viktigare hur predikanten betar sig upp på estraden, eller hur ”karismatisk” personen är eller inte. Det verkar vara så mycket fokus på det, men då kan vi missa budskapet. Kanske någon kan verka hur ”karismatisk” som helst men budskapet är inte där riktigt ända.

Därför undrar jag, vad är egentligen en predikan? Hur skall en god och trovärdig predikant vara och vad är egentligen predikans uppgift?

1.1 Bakgrund

Jag har valt att skriva om ”predikan” för att predika är något av det bästa jag vet, och jag vill ständigt utvecklas i det och för varje gång jag predikar kunna se denna utveckling. Att studera om ”predikan” ger en större förståelse över vad en predikan är, att det inte bara handlar om att plocka fram Bibeln, papper, penna och studie böcker och sedan sätta sig ner och börja, utan att det har med min person att göra, hur mitt framförande är, och det är ansvarsfulla ord jag skall tala. Genom att studera detta tror jag är ett sätt utvecklas och på så sätt bli en bättre predikant, vilket är något jag hela tiden strävar efter!

1.2 Problemformulering

Vad är predikans uppgift och hur formuleras den?

1.3 Metod

Jag kommer att studera böcker som har med predikan att göra. Jag kommer att undersöka vad en predikan är, hur en god predikant skall vara.

1.4 Källor

För att kunna studera dessa frågor har jag valt dessa böcker:

” Det homiletiska rummet” Runar Eldebo, ” Konsten att predika” Runar Eldebo, ” ...så mitt hus kan bli fullt” Halvor Nordhaug, ” Kreativa budskap” Andrea Keller, ” Predikantskap och församling” Sune Fahlgren”, Gestalta möjliga världar” Bo Larsson. ”Vägvisaren” Magnus Malm, Artikel från tidningen Världen idag av Marcus Olson. Januari 2008.

Fakta från föreläsning om Predikan måste vara relevant av Magnus Persson, hämtat från Dagen mars 08.

2. Vad är en predikan

En predikan är inte bara predikantens tankar över en bibeltext eller ett löst ämne från vardagen, utan den är något mer.

Predikan är alltså inte bara ett individuellt talande och ett individuellt lyssnande utan en akt där gemenskap med Gud och människan uppstår.¹

Varje predikan ska ha en Biblisk grund, alltså med en utläggning av en bibeltext. Den skall stämma överens med Guds ord, det som står i Bibeln.

Åhöraren skall bli styrkt i den situation hon står i, och hennes tro skall byggas upp och inte tvärt om.

Det kan förmedla gudsnärvaro i lyssnarnas erfarenheter av ensamhet, ovisshet och meningslöshet.²

Predikan skall vara profetisk, den måste ha ett anspråk på att tilltala lyssnarna från Gud. Det är ett möte mellan bibelordet, Guds ord och människorna.

Det finns ett ärende från Gud som varje predikan är instrument för. Det finns också ett behov hos de lyssnare som predikan äger ett ärende till.³

1. Eldebo, Runar. Det homiletiska rummet 2005 s. 24
2. Eldebo, Runar. Det homiletiska rummet 2005 s. 24
3. Eldebo, Runar. Det homiletiska rummet 2005 s. 23

2.1 Predikan i Urkyrkan

Vi vet ikke mye hvordan gudstjensten ble feiret i kirkens første tid, og mindre vet vi om prekenen. Men vi kan med rimelighet anta at den gudstjenstlige samling på Herrens dag, søn-dagen, foruten nattverdfeiringen inneholdt de samme hovedelementer som i den jødiske synagogen: trosbekjennelse, bønn, lesning fra Loven og Profetene, preken og velsignelse.⁴

Predikan i synagogan hade en läromässig inriktning, men den kunde också handla om tro och förmaning. Predikan innehöll både en lära och en förmaning. Det var en som predikade, men det fanns tillfälle för lyssnarna att kommentera eller ställa frågor. Detta kan vi bla se ifrån Matt 13: 54.57, då Jesus undervisar i synagogan i sin hemstad, och Apg 18:4, då Paulus förda samtal i synagogan och övertalade både judar och greker.

Alle jødiske menn var berettiget til å lese fra Skriftene og utlegge dem.⁵

Normalt bestämdes detta innan gudstjänsten. Ordet kunde också bli gett spontant till någon bland de främsta.

Detta skedde med Paulus i Antiokia från Apg 13:15, där synagogföreståndaren säger:

” Bröder, om någon av er har ett ord av tröst och förmaning till folket, så säg det. ”

Det kunde variera från synagoga till synagoga.

Men till skillnad från synagogan hade kyrkan något nytt att förkunna, nämligen att Messias hade kommit! Han som de i synagogan väntade på. Detta var något nytt och en stor skillnad i synagogan och i kyrkan. Man hade i kyrkan nu ett annat budskap, nämligen:

”Omvänd er och låt er döpas i Jesu Kristi namn, så att era synder blir förlätna.”

Från Apg 2:38.

Vi kan se i 1 Kor 14 att en gudstjänst i en kyrka hade ett brett innehåll av förkunnelsen, som profetior, tungotal, tydning av tungotal, uppenbarelser och undervisning.

Var och en har något att ge, och det skall ske i ordning skriver Paulus till församlingen i Korint. Det verkar som om detta var ett fast inslag i gudstjänsten.

Hur lång en predikan var vet vi inte, men i Troas kan vi se att Paulus håller en så lång predikan att en ung man somnar och ramlar ut genom fönstret, från Apg 20.

I det andra och tredje århundradet blev det annorlunda, det var oftast en som predikade och predikanten, prästen fick en annan roll. Men det fanns en form av kommunikation mellan predikant och åhörare.

På 300-talet flyttades gudstjänsterna från hemmen till kyrkobyggnader, och det blev då automatiskt att den monologiska predikan dominerade.

Kristendomen blev nu också en stadsreligion i Romarriket.

När kyrkobyggnader kom till samlades man mindre till gudstjänst i hemmen, och i samband med att husen försvann så försvann också kvinnornas tjänster i gudstjänsten.

4. Nordhaug, Halvor. ...så mitt hus kan bli fullt. 2000 s 234.

5. Nordhaug, Halvor. ...så mitt hus kan bli fullt. 2000 s 234.

2.2 Sex olika predikotyper

Man kan dela upp predikningar i olika beskrivning och värdering av olika predikotyper. Det finns olika sammanställningar av olika predikotyper. Man kan dela upp dem i olika typologier, men jag har valt att dela upp dem som Runar Eldebo eftersom jag tycker att hans typologier ger bra förklaringar på olika predikotyper idag och det är lätt att placera in olika predikningar man hör i dem. Det är alltså fem olika typologier. Dessa är:

- Självb biografisk predikan
- Extensiv predikan
- Intensiv predikan
- Själavårdande predikan
- Temapredikan
- Textutläggande predikan.

Självb biografisk predikan:

Biografier är populära i vår tid. Genom att läsa om andras liv vinner vi identifikation med vårt eget. Inte minst självbiografier bekräftar oss. När vi läser dem slipper vi att alltför mycket tolka om vårt eget liv, eftersom vi ställs inför ett annat liv som ett fullbordat faktum.⁶

Vi kan lätt sätta oss in i självbiografier, vi kan identifiera oss med vad någon annan varit med om. En självbiografisk predikan kan t ex handla om kallelse, någon form av separation eller sjukdom. Den ger en bild av livet istället för hur det skall vara, så denna typ av predikan passar vid ett tillfälle då man inte vill vara för påträngande.

Den självbiografiska predikan blir mer som en replik istället som ett recept.

Den stora attraktionen i en självbiografisk predikan är att den uttrycker en människa som haft höga mål och som nått dem eller gjort något uppseendeväckande som gjort intryck på andra. Det blir en enkel predikan men en predikan som berör.

Men den självbiografiska kan det också finnas begränsningar. Den riskerar att lyssnarna inte kommer någon vart med predikan, de kanske redan vet det om livet, den kan stänga lyssnarna inne och inte utvecklas genom att höra något nytt. Predikanten kan riskera att bli självupptagen och kan göra att lyssnarna får reda på mer om sin predikant än de kom till gudstjänsten för att få veta.

6. Eldebo, Runar. Det homiletiska rummet. 2005 s 39

Extensiv predikan

Denna predikan skulle man kunna kalla kyrkocentrerad. Predikans fokus ligger i att få lyssnarna att upptäcka kyrkan. Den extensiva kristendomstolkningen vill omfatta så många som möjligt i kyrkan oavsett vad de har för tro. Denna typ av predikan tillhör en kristendomstolkning som är svensk.

Utgångspunkten är att kristen tro tar sig kulturella uttryck innan den tar sig personliga, sitter i traditioner innan de blir till vanor, och saknar ord innan den blir till muntlig bekännelse. 7.

Predikanten ser sig själv representera både lyssnarna och kyrkan. För lyssnarnas skull formulerar sig predikanten bekvämt för dem, och som representant för kyrkan formulerar den sig omvårdande och bekräftande.

Olika undersökningar visar att svensken är mycket mindre kyrkocentrerad än i andra i världen och är mindre intresserade av frågor kring livets mening än vad andra människor är i andra länder och kulturer. Därför tycker Runar Eldebo att denna typ av predikan kan vara bra. Han skriver:

Professor Ove Wikström konstaterar att i en sådan kultur ligger det nära till hands att inte betona det övernaturliga utan snarare ge de kyrkliga försöken ett drag av personlig integritet, självförverkligande och individuell autonomi. 8

I denna predikan finns respekt för lyssnarens integritet, man får inte förstöra dennes bekvämlighet i en offentlig gudstjänst som denne har rätt till. Predikan är antropocentrisk, antropos som betyder människa. Den utgår från människan, människans frågor och behov och stannar vid människan. Motsatsen är teocentriska predikan, teos som betyder Gud, utgår från Guds ord som är i centrum. Den är mer övernaturligt förankrad. Talar om Guds suveränitet, vad han gjort och vad han kan göra.

Den antropocentriska saknar alltså tuggmotstånd. Den utmanar inte till förändring.

En kritik av denna predikotyp skulle kunna vara att den harmoniserar. Den lämnar inget tuggmotstånd i framställningen. Tvärt emot intentionen att vara tillgänglig och attraktiv kan det upplevas så välmenande att den blir oklar till sitt innehåll. Ju mer banden mellan samhälle och kyrka upphävs i Sverige, desto mindre relevant kommer denna predikan att bli. Men inte nödvändigtvis: Det går också att tänka sig att detta är en predikan som kan tillfredsställa och utveckla just de värden som svensken sätter högt. 9.

7. Eldebo, Runar. Det homiletiska rummet 2005 s.43

8. Eldebo, Runar. Det homiletiska rummet 2005 s.44

9. Eldebo, Runar. Det homiletiska rummet 2005 s. 44

Intensiv predikan

Den intensiva predikan är i motsats till den extensiva predikan. Budskapet träffar lyssnaren personligt och direkt. Predikan involverar personen i både orden och framställningen. Predikanten använder ofta berättelser eller bilder för att göra det mera verklighet och mer gripande för lyssnaren. Predikan är utmanande och är inte alltid bekväm som den extensiva predikan är. Predikanten utmanar till ett eget andligt ställningstagande. Denna typ brukar kallas för en väckelsepredikan. Predikan handlar om att få insikt om något, ta ett nytt avgörande eller inställning till något.

Denna predikotyp kan sägas vara svart-vit på ett sätt som kan både skrämja och attrahera. Det svarta kan vara det liv i synd och utsvävningar som kan bytas ut mot hemkomsten enligt Luk 15. 10..

Väckelsemötena med dess intensiva predikningar var en utmanade till ett förnyande av kristen tro och till ett nytt ställningstagande till Jesus.

Den intensiva predikan vill fånga uppmärksamheten. Den är ingen betraktelse. Den är ingen meditation. Existensberättigandet ligger i ärendet, och lyssnarna måste omedelbart adresseras. 11

Runar Eldebo menar att denna predikotyp kan bli lagisk.

Svagheten är att denna predikotyp kan bli lagisk. Den kan också bli moraliserande genom att den svart-vita analysmodellen överförs till ett vi-och- dom där några är förmer än andra. 12.

Denna typ av predikan vill ge en fördjupad insikt och en inbjudan till ett radikalt ställningstagande.

Själavårdande predikan

Denna typ av predikan utgår från människans liv och dennes frågor. Den tar hänsyn till människans svårigheter.

Synen på människan är bestämd av empirisk kunskap. Här finns psykologi och sociologi som viktiga hjälpvetenskaper i predikanten utbildning. Därför kan man säga att synen på människan i denna predikan är avteologiserad- i alla fall begreppsmässigt. 13

10. Eldebo, Runar. Det homiletiska rummet 2005 s. 45

11. Eldebo, Runar. Det homiletiska rummet 2005 s. 46

12. Eldebo, Runar. Det homiletiska rummet 2005. s 46

13. Eldebo, Runar. Det homiletiska rummet 2005. s 47

I den själavårdande predikan beskrivs ofta existentiella frågor som ensamhet, oro och skuld. Dessa frågor tas upp och de görs mänskliga och genom predikan vägleder man personen med Jesus som grund.

Svagheten i denna predikotyp har varit obalansen mellan människors livssituation och en förankring i Bibeln och kristen tolkningstradition.¹⁴

Men egentligen är inte detta en svaghet eftersom en predikan inte kan ha svar på alla frågor och en predikant kan inte ha alla svar.

Predikan sker ofta i jag-form vilket gör att lyssnarna lätt kan identifiera sig i predikan. Bilder och berättelser gör det också enkelt att sätta sig in i situationen.

Man blir styrkt och hjälpt av den när man hör att någon annan varit med om något liknande och hittat en lösning. Det gör det lättare för människan att komma till insikt.

Temapredikan

Temapredikan är kanske den vanligaste predikan i Sverige. Den är ofta uppbyggd i punkter. Temapredikan är en systematisk framställning av ett visst ämne. Temat behöver inte nödvändigtvis utgå från en bibeltext men ha Bibeln som grund. Den kan alltså vara Biblisk utan att utgå från en bibelvers.

Temapredikan belyser ett tema genom olika berättelser. Temat kan vara hämtat från ett bibelcitat. Om man följer kyrkoåret så kan temat komma från den söndagen på kyrkoåret eller om något speciellt hänt så kan man ta temat därifrån. Det finns olika typer av temaval. Det finns tema som handlar om stora frågor, diskussionsämne som kanske inte predikan och lyssnarna inte är överens om, men det finns också tema uttrycker gemensamma mänskliga behov. Predikanten får vara försiktig och inte se sin predikan som ett tillfälle att uttrycka alla sina egna tankar kring ett ämne.

Predikstolen är inte till salu för vad som helst. I temapredikan kan finnas en frestelse för vilken predikant som helst att vädra sin egen position i brännande och brinnande frågor.¹⁵

Temapredikan kan utgå från en speciell disposition. Det betyder att predikanten utgår från hur det borde vara, sedan om hur det faktiskt är nu och sedan konsekvenserna av spänningen mellan dessa två- vad vi kan göra för att komma dit vi vill.

Runar Eldebo tror att kunskapen som predikas genom en temapredikan är bra för samhället. Han tror att genom mera kunskap kommer intresset väckas till kristen tro.

Det finns okunskap som måste övervinnas för att ett intresse skall kunna väckas och en attraktion till kristen tro uppstå. ¹⁶

14. Eldebo, Runar. Det homiletiska rummet 2005 s. 46

15. Eldebo, Runar. Det homiletiska rummet 2005 s. 48

16. Eldebo, Runar. Det homiletiska rummet 2005 s. 50

Textutläggande predikan

Den textutläggande predikan handlar om att lägga ut det som står i bibeltexten och sedan se vad denna text har att säga till oss idag med en klar målsättning. I denna typ av predikan kan man starkast se av alla typer av predikan vilket synsätt och vilken tradition man har. I denna typ av predikan kan man använda sig av föreslagen predikotext, en fritt valt text, vers, ett ord, en föreställning eller en hel bibelbok.

I en mening är all predikan textutläggande, det vill säga principiellt sett utgår all predikan från en bibeltext.¹⁷

Textnärheten gör att Bibeln blir mer verklig, men svagheter kan vara att man inte kommer nära de aktuella frågorna eller händelser idag.

3. Predikan är ord från Gud

3.1 Utgångspunkten med predikan

Utgångspunkten med predikan är mötet mellan Guds ord och människan. Predikan behöver inte omgivas av en kyrka eller ett liturgiskt sammanhang utan där ordet talas till människor där sker predikan. Te x när Petrus predikade skedde det på mitt på det öppna torget där ordet och människorna fick ett möte.

I vissa sammanhang kan ordet räcka utan att man behöver en text. Det enda som behövs är ordet och människorna.

Det märkliga med ordet som utgår från Guds mun är att det är ett tal utifrån. Talet i skapelsen och talet i frälsningen är ord utifrån. Genom detta ord blev världen till och genom detta ord räcktes frälsning till mänskligheten. Det är inte ord som människan konstruerat. Det är inte ord som är framsprunget ur mänsklig möda och konstfärdighet. Ordet är givet. Ordet är klart. Ordet ska predikas.¹⁸

Människans roll inför detta ord är att vara mottagare.¹⁹

17. Eldebo, Runar. Det homiletiska rummet. 2005 s 52

18. Eldebo, Runar. Konsten att predika. 1995 s 10

19. Eldebo, Runar. Konsten att predika. 1995 s10

Ordet är alltså ingenting som människan bestämmer över. Det är inte kyrkans eller predikantens. Ordet är Guds och alla är dess mottagare var som helst. Ordet är redan klart och ordet skall predikas.

Det är samma ord som skapar universum som talas i predikan. Det är samma ord som blev människa i Jesus Kristus och talade ur hans mun som talas i predikan och som vägleder kristenheten och mänsklighet idag. 20

I Nya testamentet är Jesus Guds ord. Johannes presenterar Jesus som en inkarnation av Guds ord, och sedan förblir Guds ord i Jesu kommunikation till människorna. Sedan i Nya testamentet kan vi se hur människor kallas att vara Guds mun, att tala hans ord. Att de skall förkunna om Guds rike är inte i beroende av någon skrift, utan det har med orden att göra, deras muntlighet.

Gud har för vana att tala genom människor som Guds kallar att vara Guds mun.21.

Predikan är inte tal om Gud utan det är Guds tal till människor idag. Ordet riktas åt människan och sedan har människan fått tillfälle att göra ett val att i sitt hjärta ta till sig budskapet. Ibland kan i frikyrkliga traditioner predikan få mindre plats för att fokus ligger i lovsång och förbön. Lovsång och förbön är jätte viktigt, så det måste ju få sin plats, men Guds tal måste få höras och sedan måste det finnas tillfälle för förbönen för att ge människorna chans att ge svar på ordet. Marcus Olson sade en gång i en predikan:

”Ett möte utan förbön är som om predikanten kommer in i kyrkan med en stor pizza med locket öppet så lukten sprider sig bland alla, utan att bjuda!”

Han menar att genom förbönen ger man svar på det som sades i predikan och han tycker att det är jätte viktigt att ge plats till detta.

Det är sedan Anden som skapar tro och som gör att människan ger sitt svar. Det är Anden som ger predikan kraft och som gör den till något mer än mänsklig ansträngning. Det är Anden som lyfter predikan och ger den kraft att förmedla Jesu närvaro och gör att predikan blir ett levande tilltal från Gud. Det blir Guds ord när Gud igen får tala igenom ordet.

Predikan måste ha ett tilltal, men måste riktas till någon, ordet söker någon, en människa till upprättelse, försoning och helande. Predikanten står inte i sin talarstol för sin egen skull med egna teorier eller teologiska utläggningar. Människans närvaro är fundamental för predikans tillkomst och framställning.

Predikan är varken föreläsning eller underhållning. Predikan är ett tal i en dialog som fortgår mellan universums skapare och mänskligheten.22.

Predikan är alltså Guds ord idag då han fortsätter att söka efter människan. Det är därför som predikan inte bara är ett tal om Gud, utan ett tal från Gud.

20. Eldebo, Runar. Konsten att predika. 1995 s 13

21. Eldebo, Runar. Det homiletiska rummet. 2005 s 93

22. Eldebo, Runar. Konsten att predika. 1995 s 17

3.2 Predikan är Biblisk

Varje predikan har den kristna trons grund och därför är varje predikan biblisk. Att predikanten håller sig till Bibeln ger predikan sin specifika kristna identitet. Det innebär alltså i inte att varje predikan innehåller en textutläggning eller citat från Bibeln, ändå fast de flesta predikningar innehåller det.

Predikan fungerar som Guds ord i gudstjänsten, det är vad Gud vill säga till människan i historien idag. Guds ord som sedan skall höras genom predikanten.

Guds ord är ett muntligt tilltal, det är mänskliga ord som är formulerade av en predikant.²³

Men lyssnarna har också ett val och det måste få ifrågasättas. Det kan vara så att predikanten upplever sig ha ett gränsöverskridande ärende som inte bara behöver ha med predikanten att göra utan kan också ha med lyssnarnas förväntningar att göra. Guds ord här på jorden kan tolkas på olika sätt, vår kunskap är begränsad. Guds ord måste prövas tills en dag då vi får höra Guds budskap direkt från honom.

Vi ser och hör alltid i en gåtfull spegelbild, medan vi en gång i framtiden ska se och höra ansikte mot ansikte.²⁴

Bibeln är kyrkans grunddokument, det är orden som kyrkan står på. Utan församlingen hade vi inte haft någon Bibel, först fanns människorna som berättade om sina erfarenheter av Gud och som sedan blev nedskrivet. De muntliga berättelserna fanns alltså innan det skrevs ner, Guds ord som skrevs ner. Alltså det muntliga, det som Gud ville säga skrevs ner för att Gud genom predikan vill säga något till oss idag i historien. Utifrån denna bakgrund får predikan sin auktoritet och utifrån detta kan den också ifrågasättas.

Som kristen är vi utlämnade till att tro ett den helige Ande var med när det bestämdes Vilka böcker som skulle vara med i Bibeln, att det som står är det som Gud ville att vi skulle lära känna.

Man skulle också kunna säga: utan Bibeln ingen församling. Det vi tror oss veta om Gud är det som Bibeln berättar. Det är genom bibeltexterna som Gud framträder.²⁵

Förhållandet mellan Bibeln och predikan kan beskrivas på två olika sätt. Det första är att Bibeln ger färg åt predikan och det är Bibeltexten som ger predikan identitet. Det andra är att Bibeln finner enhet i predikan genom att predikan håller samman det som Gud gjorde i Bibeln med det som Gud gör nu idag. Bibeltexten får kraft genom gudstjänstens och predikans muntlighet därför att predikan påminner om den muntlighet som Gud skapade världen med. Utan denna muntlighet faller enheten i Bibeln sönder.

23. Eldebo, Runar. Det homiletiska rummet. 2005 s 95

24. Eldebo, Runar. Det homiletiska rummet. 2005 s 95

25. Eldebo, Runar. Det homiletiska rummet. 2005 s 96

3.3 Guds ord är levande och verksamt

I Hebr 4 : 12 står det:

” Ty Guds ord är levande och verksamt. Det är skarpare än någon tveeggat svärd och tränger igenom, så att det skiljer ande, led och märg, och det är en domare över hjärtats uppsåt och tankar.”

Den helige Ande gör Guds ord levande och verksamt så att det kan verka med kraft i våra liv.

Det står i Psalm 119:160:

” Summan av ditt ord är sanning, dina rättfärdiga domslut är eviga. ”

Jesus ber i Joh 17: 17:

”Helga dem i sanning, ditt ord är sanning.”

Bibeln är sanning och vi kan lita på det som står i den. Det vi förmedlar när vi predikar Guds ord är sanning, en sanning som skall bli till hjälp och uppmuntran för människor. Det är sanningen som skall göra människor fria. Jesus sade i Joh 8:32:

”Ni skall lära känna sanningen, och sanningen skall göra er fria.”

Detta är vad Guds ord gör med människor. Här ser vi sanningen i Guds ord!

I Psalm 119: 9-11 står det:

” Hur kan en ung man bevara sitt liv rent? När han håller sig till ditt ord. Jag söker dig av hela mitt hjärta, låt mig inte fara vilse från dina bud. Jag gömmer ditt tal i mitt hjärta för jag inte skall synda mot dig.”

Här kan vi se vad gudsordet har för kraft i den enskildes liv.

Bibeln är grunden i den kristna förkunnelsen och Guds ord är den näring som alla människor behöver. Guds ord är något nödvändigt för att lära sig att vandra i renhet inför Gud. Att vandra i renhet är att leva efter Guds ord och låta nåden vara verksamt i sitt liv. Guds ord hjälper människor att förstå vad synd är och man lär sig att leva rent efter Guds vilja. Guds ord ger människor glädje, upprättelse, den har en tröstande och uppmuntrande funktion, Den ger vishet, insikt, förstånd och kunskap. Detta är sanningen som skall predikas.

4. Predikan måste vara relevant

På Pingstkyrkans evangelistvecka i Jönköping talade Magnus Persson, pastor i United Öresundskyrkan i Malmö på ett seminarie, och han talade om att predikan måste vara relevant. Detta stod senare i tidningen Dagen. Han talade om att man skulle tänka igenom sin förkunnelse så att den är relevant och begriplig. Man skulle göra sitt yttersta i att vara pedagogisk och genomtänkt. Utgångspunkten i predikan menade han inte var Gud, utan utgångspunkten skall vara människan, den som lyssnar. Han sade att: ”Det spelar väl ingen roll hur fint ett kärleksbrev är, om det skickas till fel adress.” Han menade att man helt enkelt skulle tala så att man når människor!

4.1 Sju nyckelord till predikan

Magnus Persson hade sju- nyckelord till hur en predikan skulle vara:

1. Positiv
2. Personlig
3. Passionerat
4. Pedagogiskt
5. Poäng
6. Praktiskt
7. Profetiskt

1. *Predikan skall vara positiv. Den skall ge möjlighet till lösningar, istället för att vara fördömande och tala om vad folk skall göra. Evangelium är inte vad du borde göra, utan vad han redan gjort.*
2. *Predikan skall vara personlig. Predikanten måste våga vara mänsklig, man måste visa att det man säger verkligen betyder någon i ens eget liv. Folk skall känna att du lever i verkligheten.*
3. *Predikan skall vara passionerad, den skall tända engagemang till att handla.*
4. *Predikan skall vara pedagogisk. Jesus han var pedagogisk, han använde sig av bilder, berättelser och frågor.*
5. *Predikan måste ha en poäng, den skall komma fram till något som gör att man vill handla.*
6. *Predikan skall vara praktisk, den skall vara upplagd på ett lätt och förståligt sätt.*
7. *Predikan skall vara profetisk, det finns en underbar dimension att Guds ord är levande och verksamt. Det får inte bara bli praktiskt, utan den måste också vara profetisk.*

Han tog också upp uttrycket om att vara relevant, som han menar att vara mottagar-orienterad.

Det är bra om man känner sina åhörare, men även om man inte känner dem så väl så kan man lätt koppla dem till budskapet så att de känner att budskapet angår dem. Man kan genom observera gruppen lära sig något at dem. Vilka åldrar är de i? Vilket sammanhang kommer de ifrån. Sådan information kan vara bra för att kunna koppla dem till budskapet. Det kan vara bra att i förväg ta reda på vilken typ av åhörare man skall tala till.

4.2 Ett relevant budskap

De som lyssnar ska känna att det som jag talar om är relevant just för dem, just här och just nu. De skall känna att det är något som just de kan få tag på- ett relevant budskap. 26

För att kunna förmedla dem ett relevant budskap behöver jag ta reda på:

Vad behöver de få höra?
Vilket budskap är relevant för dem idag?
Hur gör jag ett budskap relevant för dem?

Vad är då ett relevant budskap?

För det första handlar det om vad åhörarna behöver, deras behov är det viktigaste.
För det andra måste behovet och lösningen på behovet presenteras på ett sådant sätt att det görs gällande just för dem idag.

Det gäller att man i dessa tankar lever i bönen och har Jesus i fokus!

Det är angeläget att vi tar mycket tid att luta oss mot Faderns bröst för att höra hans stämma och lyssna på det som är på hans hjärta. Jesus talade endast det som han hörde Fadern säga.²⁷

” Ty jag har inte talat av mig själv, utan Fadern som har sänt mig har befallt mig vad jag skall säga och tala. Och jag vet att hans befallning är evigt liv. Vad jag talar, det talar jag så som Fadern har sagt mig.” (Joh 12:49- 50)

Det är viktigt att vi tar efter Jesu exempel och verkligen talar det vi hör Fadern säga. Gud vet vad människor behöver och vilka ord de behöver få höra.²⁸

26. Keller, Andrea. Kreativa budskap. 2007 s 34.

27. Keller, Andrea. Kreativa budskap. 2007 s 35.

28. Keller, Andrea. Kreativa budskap. 2007 s 35.

4.3 När budskapet når fram

Gud skapade hela världen genom sitt ord. Jag tror att Gud lade ner en liten del av den egenskapen i människan när han skapade henne. Våra ord har makt att såra och läka. Våra ord kan göra mycket, både gott och ont. Men våra ord har långt ifrån så stor makt som Guds ord har- de kan göra stora under när de talas i rätt tid och i rätt sammanhang. Gud vill förvandla människor och den förvandling och tillväxten sker huvudsakligen genom Guds ord och han Ande. Det är alltså ingenting som vi förkunnare gör i egen förmåga. 29

Att predika är inget vi gör för eget ändamål, utan det är något som Gud bestämt att vi skall göra för att nå människor, för att de skall få höra sanningen. Vi måste förstå kraften i orden vi predikar och förstå vad det är för resultat Gud har tänkt med förkunnelsen. Predikanten måste rannsaka sig själv, vad har jag för motiv med min predikan och varför jag predikar.

Vad är då målet med vår förkunnelse. Svaret kan variera, men det finns två ord som beskriver bäst målet med kristen förkunnelse. Dessa är förvandling och tillväxt. Vi vill att människor skall bli frälsta, bli förvandlade genom Guds Ande, och till mognad och tillväxt i tron och i kärlek till Gud, sig själv och till andra människor.

Målet är inte att vinna anhängare till dina övertygelser, utan att människor skall bli förvandlade av Gud och växa till på det sätt som han har tänkt.30

Gud verkar personligt i varje människa och möter varje människa på olika sätt och han kan möta människor i predikan som predikanten inte har någon aning om. Resultatet ligger inte i predikantens händer utan det ligger i Guds händer!

Det är många människor idag som är sårade, förkastade, bundna, trasiga, sjuka, sorgsna, svaga och i behov av Jesu beröring. Vi ser själva en sådan liten del av de behov som människor går och bär på. Men Gud ser allt, och han letar ofta efter någon som vill vara en kanal för hans mäktiga kraft. Om vi kan börja låta Guds kärlek, barmhärtighet och medlidande få vara det som styr i allt vi gör i hans namn, så tror jag att vi kommer börja se stora resultat. Vi kommer få se hur Gud gör mäktiga under framför våra ögon- just på grund av att vi förstod att det var hans motiv. 31

29. Keller, Andrea. Kreativa budskap. 2007 s 49

30. Keller, Andrea. Kreativa budskap. 2007 s 50

31. Keller, Andrea. Kreativa budskap. 2007 s 52

5. Hur skall en god predikant vara?

Inntrykket av predikanten er i høy grad med og bestemmer hvordan budskapet blir mottatt. Predikantens person er derfor et vesentlig tema i homiletikken. 32

Den som ställer sig vid talarstolen inleder direkt en relation med åhörarna. Blir relationen upplevd positiv från åhörarnas sida finns goda chanser att budskapet skall bli positivt. Men det kan också bli tvärt om. Predikantens person spelar alltså en stor roll.

For prekenens vedkommende betyr dette at predikantens person er en betydelig faktor innenfor Åndens virkefelt i forkynnelsen.33.

5.1 Paulus och Nya testamentets krav på förkunnare

Skal vi reflektere over prekenens kår i vår tid, må vi spørre hvordan vi kan leve, ikke som idealiserte helgener, men som troverdige forkynnere. 34

Förkunnarens personlige integritet och trovärdighet var viktigt för Paulus. Hans person skulle vara överensstämmande med hans budskap

1 Kor 9:23 står det:

”Allt gör jag för evangeliets skull, för att också jag skall få del i dess löften.”

Det är genomgående i hela Nya testamentet, budskapets trovärdighet hänger samman med budbärarens ethos. Pastoralbrevet ställer krav på de som skall vara förkunnare och ledare, från 1 Tim 4:12 där det står:

” Ingen får förakta dig för att du är ung, utan var ett föredöme för de troende i ord och gärning, i kärlek, trohet och renhet. ”

Och ifrån 2 Tim 2:2 där det står:

”Och det som du har hört av mig inför många vittnen skall du anförtro åt pålitliga människor, som i sin tur skall bli utrustade att undervisa andra. ”

32. Nordhaug, Halvor. ...så mitt hus kan bli fullt. 2000 s 51.

33. Nordhaug, Halvor. ...så mitt hus kan bli fullt. 2000 s 55.

34. Nordhaug, Halvor. ...så mitt hus kan bli fullt. 2000 s 56.

Pastoralbrevens krav på ledare representerar inte en egen etik för ledare, den är genomgående i alla nytestamentliga förmaningar. Från 1 Petr 2 :12 där det står:

” Uppför er väl bland hedningarna, så att det som säger att ni är onda människor ser era goda gärningar och prisar Gud den dag han kommer. ”

Men ”idealen” har också brister.

Disiplene orket ikke våkesammen med Jesus i Getsemane. Peter fornektet Jesus. I Antiokia opptrådte Peter i folge Paulus unnvikende og feight (Gal 2 :11) 35

Paulus är klar att Guds kraft inte förutsätter mänsklig präktighet, utan kraften fullkomnas i svagheten (2 Kor 12:9).

5.2 Tre klassiska faktorer

Det finns tre klassiska faktorer som visar hur vi ser på predikanten:

- Logos Själva budskapet
- Pathos De känslor som budskapet väcker
- Ethos Predikantens trovärdighet, generellt, men också i predikstolen.

Ordet Logos grundbetydelse är ”ord”, ”yttrande” eller ”uttalande”, men det kan också stå för lära och undervisning eller i meningen föredrag eller framställning. I Johannesevangeliet är Jesus ordet själv. Jesus är det levande ordet, ordet som ger liv.

Om man berättar något så står Logos för argument och det sakliga innehållet.

Ordet Ethos handlar om talarens person, om karaktär och trovärdighet.

Den som lyssnar på något sätt ställer sig frågan: Varför skall jag lyssna till den här personen? Vad gör henne eller honom trovärdig eller intressant att lyssna på? Vilken tilltro har jag till denne?

Talaren måste väcka lyssnarnas förtroende.

Ordet Pathos innebär att väcka känslor hos människor genom det man säger. För att lyssnarna skall ta till sig och engageras måste de ha blivit berörda på ett personligt plan.

Predikanten berör lyssnarna genom att predikanten själv lever med budskapet och är personlig i predikan. Om predikanten inte lever i sin predikan utan i manuset så blir predikan opersonlig.

35. Nordhaug, Halvor. ...så mitt hus kan bli fullt. 2000 s 57.

Predikanten må være personlig. Han må vise ansikt og være tydelig. Ingen slipper unna bare med å vise til andre autoriteter som Peter, Paulus eller kirken. Predikanten må selv gjøre det tydelig at han står bak sine ord, og la seg følelsesmessig engasjere på en måte som svarer til det budskapet som bæres fram.³⁶

Dessa tre faktorer går ihop, det går inte att skilja mellan ord och person.

5.3 Predikantens karaktär

Predikantens ethos ser vi i predikantens karaktär. Eftersom predikanten är en andlig förkunnare är det viktigt att han/hon har ett andligt liv. Vi är helt beroende av den helige Ande, det är inget vi själva kan prestera eller producera.

Att vara andlig ledare innebär att vi har påverkan på andra människors andliga liv.

En predikan kan innebära skillnaden mellan liv och död för den som lyssnar.³⁷

Därför är predikantens uppgift viktig och måste tas på allvar, just därför är karaktären viktig hos förkunnaren.

Utifrån 2 Tim 4:5 kan man se vad som är viktigt i en predikants liv, där skriver Paulus till Timoteus:

” Men var du sund och förnuftig i allt, bär ditt lidande, utför en evangelists gärning och fullgör din tjänst. ”

Det är alltså viktigt att använda den vishet vi fått av Gud och att regelbundet be om mer. Vi bör också vara sunda i vår moral, våra tankar och vår lära.

Paulus skriver ”bär ditt lidande.” För att vara en god tjänare är det viktigt att kunna uppoffra saker för Jesu skull. Osjälviskhet är väldigt viktigt för den som vill följa Jesus.

Det tredje som Timoteus får höra är att han skall utföra evangeliets gärning.

Evangeliets gärning är alltså att förkunna budskapet om Jesus och hans rike.

Vårt budskap måste vara Jesus-centrerat!

Det sista Paulus säger till Timoteus är att han skall fullgöra sin tjänst. Han menar att vi skall vara uthålliga och trogna det vi gör, det som Gud har kallat oss till.

Det viktigaste för predikanten är att leva som man lär och inte bara tala om hur andra skall leva och göra. Paulus skriver till korintierna i 1 Kor 9:27:

” för jag vill inte predika för andra och själv komma till korta ”

36. Nordhaug, Halvor. ... så mitt hus kan bli fullt. 2000 s 59.

37. Keller, Andrea. Kreativa budskap. 2007 s 53.

Paulus ville inte bara predika sanningen, utan också leva efter det han predikade. Samma är det för predikanter idag, det är viktigt att leva väl och lyssna till Guds röst.

När andra människor ser hur du lever i lydnad för Guds ord och tillämpar det i ditt liv, så kommer de också att ta efter dig och lära sig av dig. Du undervisar andra inte bara genom ord utan också genom ditt liv. 38

5.4 Predikantens trovärdighet

Predikantens ethos ser vi också trovärdigheten. Man ser vem predikanten är när man lyssnar till den. Predikantens karaktär lyser igenom.

Människor med en ledande roll döms mycket hårdare än andra. Ledaren blir inspekterad för att människorna skall vara säkra på att de kan lita till predikanten och att denne är trovärdig. När de vet att det kan lita till predikantens så kan de lättare ta till sig predikantens budskap och ta till sig det. Om man inte är trovärdig så minskar antalet personer som lyssnar till dig.

Trovärdigheten är inte det samma som fullkomligheten. Du behöver inte försöka vara perfekt eller låtsas som du är perfekt. Detta innebär inte att du skall blotta hela ditt liv, men du skall inte heller skämmas för den du är. När vi vågar visa oss svaga så blir Gud ärad och när vi vågar vara oss själva så får människor det lättare att anförtro sig åt oss - vilket är betydelsefullt för att de skall kunna ta emot budskapet genom oss. Äkthet betyder mer för människor än ett intryck av fullkomlighet.39

Passion betyder lidande med ordet hör starkt samman med kärlek. Passion innebär hängivenhet, uppoffring och smärta och det är viktigt att ha som predikant.

Det finns tre objekt att ha passion för som predikant och dessa är:

Gud, människor och predikan.

- Vi skall älska Gud och vara passionerade för hans syften – detta är det viktigaste.
- Vi skall älska människor och vara passionerade för deras väl.
- Vi skall ha passion för predikan – predikanten måste tycka att det är roligt att predika och ha passion för det budskap vi bär fram.

Om jag inte själv verkligheten brinner för det jag säger så kommer det inte heller finnas någon eld i det när det når åhörarna. 40

38. Keller, Andrea. Kreativa budskap. 2007 s 55.

39. Keller, Andrea. Kreativa budskap. 2007 s 56

40 .Keller, Andrea. Kreativa budskap. 2007 s 57

Guds syfte är inte att jag skall växa och bli lik någon annan, utan växa och bli den person jag redan är inombords, med alla de unika gåvor Gud har gett mig. Gud vill att vi skall vara frimodiga i de gåvor som han har gett oss. Han vill använda dem och välsigna andra människor genom dem. 41

Det är alltså viktigt att vara sig själv med de gåvor man fått och inte efterapa någon annan. Man skall leva nära Gud och leva som man lär, då blir man en trovärdig predikant.

Andrea Keller har sammanställt en lista med frågor till förkunnaren som hon anser är viktiga för förunnelsens budskap. Jag har valt några av dem som jag anser är de viktigaste:

- *Är min förkunnelse ett befriande budskap?*
- *Finns budskapet i mitt hjärta eller bara i mitt intellekt?*
- *Är Guds ord den centrala faktorn i min förkunnelse?*
- *Förmedlar jag kunskap som är lättillgängligt och som fyller människans behov?*
- *Har min förkunnelse ett tema och ett budskap?*
- *Är budskapet relevant?*
- *Är jag tydlig med de bitar i förkunnelsen som är viktiga?*
- *Är jag mig själv?*
- *Lever jag som jag lär?*
- *Lever jag ett trovärdigt liv?*
- *Är jag passionerad för Guds syfte, för människors väl och för budskapet jag förmedlar?*
- *Är min förtröstan hos Gud?*
- *Har jag rätt fokus – är min blick fäst vid Jesus? 42.*

41. Keller, Andrea. Kreativa budskap. 2007 s 58

42. Keller, Andrea. Kreativa budskap. 2007 s 63

6. Lewi Pethrus predikantskap

Jag har valt att skriva om Lewi Pethrus eftersom jag gärna ville ha något exempel på en predikant och eftersom jag då är medlem i Pingstkyrkan så kändes just Lewi väldigt aktuell.

Vad kännetecknade det predikantskap som Lewi Pethrus utövade i början av 30- talet? Och vilket sätt att vara kyrka förutsatte och skapade hans predikantskap?

Lewi Pethrus levde mellan åren 1884- 1974. 1911 blev han kallad till baptistförsamlingen Filadelfia i Stockholm och där utövade han sitt predikantskap fram till 1958. Där kom han snart att prägla församlingen och dess utveckling.

Församlingen blev ett samlande och dominerande samfund för de så kallade samfundsfria församlingarna i Sverige, den nya rörelsen- pingströrelsen.⁴³

Historiskt sett har pingströrelsen sina rötter i USA i början av 1900-talet.

Den spred sig snabbt från Los Angeles 1906 ut över världen. Till Norden kom den med metodistpastorn T.B Barrat som Lewi mött i sin ungdom i Norge. Det skapades ett kontaktnät mellan pingstledare i Europa och 1917 gav man ut Pingströrelsens riktlinjer. Men för Sveriges del var det främst influenser från America som påverkade. Internationellt sett har pingstväckelsen inte någon enhetlig kyrkoordning, det kan variera.

6.1 Hur var Lewi Pethrus som predikant

I en bok av en Uppsala- professor Emanuel Linderholm får Lewi Pethrus följande karaktäristik:

Hans goda begåvning, tadel fria personlighet och fasta vilja i förening med de karismatiska gåvorna har gjort honom till den svenska Pingströrelsens självskrivne ledare. Som religiös ledare är han jämförlig med Rosenius, Wiberg, Ekman och Waldenström. Han är en av de främsta religiösa folktalare vi haft, om hans talekonst än är mycket olik de äldres och utpräglat angloamerikansk till form och teknik. Det är kraft och fart i hans tal. Han älskar de starka orden. Med annorlunda tänkare gör han processen kort. Den moderna teologin och dess fördömda rationalism slår han sönder och samman under församlingens ljudliga bifall och pris till Gud.⁴⁴

Apostlagärningarna var den primära och normativa mönsterbilden man använde sig av. Det är alltså Lukas som ger modellen för ett kristet liv inom den nya rörelsen. Lewi såg predikan som ett vitigt medel att föra församlingen in i ett liv som motsvarade denna mönsterbild. Man sökte kyrkans kraft och försökte ta dess former.

43. Fahlgren, Sune. Predikantskap och församling. 2006 s 240

44. Fahlgren, Sune. Predikantskap och församling. 2006 s 242

I apostlagärningarna finns det som kännetecknar pentekostal förkunnelse. Först omvändelse, därefter dop och sedan andeuppfyllelse som betonas starkt. Det fanns en passion för det eskatologiska, om Jesu återkomst. Andens påtaglighet sågs som ett tecken på den sista tiden. Lewi Pethrus första predikosamling heter just Jesus kommer! Med undertiteln Sju predikningar om Jesu tillkommelse.

Lewis möten var karismatiskt orienterade med förbön för sjuka, tungotal, sång i Anden, profetiska budskap och spontana vittnesbörd som en del av ordningen. Bönesus och andra instämmande var vanligt i predikan och uppmuntrades också av predikanterna. Det var fritt att välja text och ämne och idealet i gudstjänsten var andlig frihet.

Lewi Pethrus teologi har blivit undersökt. Studien visar att i fråga om synen på människan, samhället och Gud var hans teologi sammansatt av luthersk, baptistisk och metodistisk teologi.

Några övertygelser binder dock samman Lewi Pethrus teologi. Dit hör skapelsetron att livet är något gott och att människan har ansvar. Dit hör den apokalyptiska ramen. Dit hör också en instrumentell syn på människan. Hon är vunnit för att vinna andra. 45.

Lewis predikan om nåden uppfattas inte bara förlåtande utan också upprättande och heliggörande. Det finns en andlig revolution i en människa när hon tagit emot Guds nåd och stora under kan då ske med den personen. Lewi sade:

” Det förvandlar en människas liv, om hon får klart för sig att Kristus är uppstånden. Hon blir därpå en ny skapelse.”⁴⁶

En man som hette Yngve Brilioth år 1945 försökte karaktärisera predikan inom pingströrelsen, så kom han fram till att den hade ” frälsningsfröjd” Han menade att Lewis samt Sven Lidmans predikan hade en stark ”jubelstämning” som kom till uttryck i utrop.

Kanske kan man tala om PR: S predikan som ett speciellt läte, ett särskilt sound, som ger yttryck för glädjen i Gud.⁴⁷

45. Fahlgren.,Sune. Predikantskap och församling. 2006 s 245

46. Fahlgren, Sune. Predikantskap och församling. 2006 s 245

47. Fahlgren, Sune. Predikantskap och församling. 2006 s 246

Lewi skriver om sig själv:

Under hela min långa predikogärning har det varit min metod att liksom vandra i Bibeln. Jag har alltid haft något speciellt område i Bibeln som har varit särskilt aktuellt för mig. Jag har inte studerat Bibeln för att få en text till söndagen, utan jag har levat i Bibelns innehåll. 48

Författaren Sven Lidmans anslutning till PR hade också konsekvenser för predikokonsten. Med ett nytt och rikare språk i sin predikan var han var med och bidrog till att höja statusen för PR. Han och Lewi Pethrus sporrade varandra till att fördjupa predikans innehåll och form.

Att använda utkast var något som Lewi var emot och han menar att frånvaron av utkast var ett tecken på att en predikant påverkats av den apostoliska tidens frihet och verksamhet, det som pingstväckelsen representerade. Lewi skriver:

Själva predikosättet undergår en välbehövlig och välgörande förändring. Den homiletiska utbildningen, som vår tids predikanter och präster får mottaga vid seminarier och universitet, är mycket ofta icke endast gagnlös utan i hög grad skadlig. Detta bevisas bäst därav, att de predikanter i allmänhet predika bäst, som minst följer den moderna predikokonstens lagar. Huru ofta har man icke sett, att den unge predikanten framburit sitt budskap, mera naturligt och varmt och framför allt mera framgångsrikt, innan han går in på predikantskolan, än sedan han kommit därifrån. Där har han lärt sig skriva utkast, som det heter, d.v.s att på papper utforma ett predikoämne, och sedan efter givna regler framsäga detta. Om de unga predikanterna gjorde rätt, skulle de göra ett enda stort utkast av hela sin predikokunst – och kasta ut den för all tid. Vad världen idag behöver är personer med ett levande budskap. Ett vittnesbörd, som naturligt flödar från hjärtat, vilka dagligen göra nya erfarenheter av den frälsande nåden, är vad världen idag behöver och även åstundar. 49.

Lewi karakteriserar predikan som ett levande budskap, det är vittnesbörd från predikanter som kontinuerligt gör gudserfarenheter. Predikan skall vara naturliga tankar som genom Guds ord och Ande kommit till hjärtat. Och i predikan skall man kunna se predikantens personlighet. Ett sådant synsätt på predikan tar avstånd från predikans koppling till kyrklig tradition och därför blir exempelvis kyrkoår inte utgångspunkt, utan det blir den personliga gudserfarenheten.

”Karismatisk utrustning” var viktigare än utbildning.

En annan fara såg Pethrus i att utbildning av predikanter gör uppenbarelsen av Gud till en intellektuell vetenskap.

48. Fahlgren, Sune. Predikantskap och församling. 2006 s 247

49. Fahlgren, Sune. Predikantskap och församling. 2006 s 248

Ambitionen att predika så att vanligt folk förstod var mycket stark. Det som är klart för predikanten själv måste också bli klart för andra menade Lewi. Därför behöver predikanten vishetens nådegåva.

Guds ledning inför en predikan knyter Pethrus till åhörarnas situation. Det bästa som kan hända är när Gud leder predikanten så att budskapet träffar enskilda människor, särskilt de som ännu inte har gjort en frälsningserfarenhet.⁵⁰

Lewi har strax före eller under gudstjänsten ändrat text och budskap. Han menar att endast det rätta budskapet blir människor till frälsning.

Medlemmarnas vittnesbörd om andliga erfarenheter var ett betydande inslag i gudstjänsten, men det var också idealet för predikan. Predikanten skulle i sin predikan vittna om vad han varit med om eller också berätta vad någon annan varit med om.

Samtidigt var det en viktig skillnad mellan vittnesbörd och predikan. Vittnesbördet hade ingen bibeltext som utgångspunkt, det hade en predikan. Lewi menar att ”det personliga vittnesbördet har värde, endast om verksamheten bäres upp av en verklig bibelförkunnelse.”

Predikans form var från en bibeltext men blandas upp från passande material och kompletteras med en rad olika slags sidoberättelser, ibland ur Bibeln, ibland i form av exempelberättelser. Dessa sidoberättelser fungerar som ett slags kommentar och tillämpning till budskapet.

Vad Yngve Briloth fann karaktäristiskt för predikan inom pingströrelsen:

Satserna är korta. Få meningar är långa och beskrivande. Frånvaron av metaforer är påfallande. Även främmande och svåra ord saknas. Lewi Pethrus talar enkelt, saklig och rakt på sak, han löser upp komplicerade religiösa problem och får frälsningen att verka som något vettigt och nödvändigt. Stilmässigt återkommer jubeltonen- det underbara och gudomliga. ⁵¹

Namnet Jesus används flitigt i Lewis predikan.

Det är Jesus som är PR: S trosbekännelse.⁵²

Predikantens åhörare tilltalas vanligtvis med ” min vän” eller ”du”, och då avses också den som inte är frälst som bröder och systrar i församlingen. Han kunde skapa en vi-känsla och han blev uppfattad att ha kunskaper om hur andra människor kände och tänkte.

Han vill genom predikan få människors förtroende, och att de lyssnar visar att han har det. Han är vän med den vanliga människan. ⁵³

50. Fahlgren, Sune. Predikantskap och församling. 2006 s 251

51. Fahlgren, Sune. Predikantskap och församling. 2006 s 259

52. Fahlgren, Sune. Predikantskap och församling. 2006 s 260

53. Fahlgren, Sune. Predikantskap och församling. 2006 s 261

7. Predikan som en replik

Predikan som replik är en form som visar på hur man kan se på en predikants roll.

Att se på predikan som replik i ett samtal är att stå tillsammans med lyssnarna i en jämställd gemenskap av myndiga människor som delar, prövar och förhåller sig till en framställd tolkning. 54.

Predikantens uppgift blir begränsad i sin tolkning för predikanten och församlingen skall tillsammans forska i Bibelordet och komma fram till dess budskap till dem, och vad det skall ha för betydelse deras liv och för deras tro.

Predikant och församling samlas symboliskt vid ett runt bord utan huvudända och utan fotända. Sådana etiketter som "prästerskap" och "lekfolk" blir alltmer betydelselösa. Det enda som betyder något är viljan att dela erfarenheter, dela tvivel och dela tro. 55

Predikanten ses inte som en expert på vad tro är eller har mera svar än alla andra, utan endast den som har utbildning, erfarenhet eller bär ansvaret att sätta samman texten och med en möjlig tolkning och som sedan bärs fram till församlingen. Ansvaret för innebörden och tolkningen av predikan och ges sedan till den enskilde och som alla de troende gör tillsammans. Ytterst är det tolkningsgemenskapens samlade tolkning av tradition, i ljuset av den kristna berättelsen, dop och nattvard som formar där kyrkan just nu är.

Predikantens tolkningar bidrar inte till att stimulera och påverka samtal och ge riktlinjer utan allas röster är lika. Lyssnarnas röster blir lika viktiga som predikantens. Predikanten talar på lyssnarnas uppdrag men predikantens röst får inte dominera och tysta andras röster.

En sådan syn på predikan ger frihet, men också ett ansvar. Människorna skall tillsammans tolka vad texterna har att säga just till dem och sedan samtala med varandra om det.

Här är det alltså inte predikanten som varit öppen för Guds tilltal och genom bön fått till sig vad Gud vill förmedla just då och just för dem, utan här har predikanten bara valt ett ämne och predikar och sedan vad budskapet är skall de tillsammans komma fram till. Predikantens personliga färgade tolkning av en text har inte någon betydelse, utan den överlämnas till andra.

54. Larsson, Bo. Gestalta möjliga världar. 2007 s 110

55. Larsson, Bo. Gestalta möjliga världar. 2007 s 110

8. Konklusion

När man läser i Bibeln om predikan så förstår man att det inte bara handlar om predikantens egna tankar och funderingar kring en bibeltext, utan det är något mer.

Det är något som verkligen för kraft med sig. I predikan så uppstår det en gemenskap mellan Gud själv och människan.

I Rom 10: 17 står det:

”Alltså kommer tron kommer av predikan och predikan i kraft av Guds ord.”

Predikan skall stämma överens med Guds ord, alltså skall den ha en biblisk grund. Vi är utlämnade att lita på att den helige Ande var med när det bestämdes vilka texter som skulle var med i Bibeln. Det fanns något i de texter som Gud ville förmedla till oss.

I början av arbetet skrev jag om sex olika typer av predikan och jag skall inte berätta om vad jag tycker om de olika typerna, utan jag skall istället skriva om vad jag tycker att en predikan skall vara, och ett bra svar hittar jag i tidningen Dagen i januari där Markus Olson skrivit en spalt där han berättar om när han läste till präst och de var ute och intervjuade människor vad de hade för råd att ge till dem i deras yrke.

Det var väldigt många som sade ungefär samma sak:

”sluta skämmas för Gud.”

”sluta att bli mer och mer flummiga med er tro.”

”Sluta att bara läsa dikter, jag kommer väl knappast till kyrkan om jag inte är intresserad av det andliga.”

Man ville att kyrkan skulle vara en plats där man kunde söka och finna det vi kallar Gud och inte bara en plats där man möter fin kultur i form av ord och ton.

Om någon kommer närmare Gud av en predikan om ”hur vacker naturen är” eller ”hur fint och positivt allt är” är i så fall jätte bra. I predikan skall vi bli utmanade till att vilja komma närmre Jesus och inte en stund där vi möter fin kultur i fina ord.

Predikanten är en andlig förkunnare och därför är det viktigt att ha en nära relation med Jesus och ofta tillbringa tid tillsammans med honom. Jag tror det är viktigt att predikanten ständigt ber om vishet för att kunna förmedla ett budskap som är en sann och sund förkunnelse.

Det finns predikanter som många tappat förtroendet just för att de inte levt så bra, de har inte levt som de lär. Det gör tyvärr att man har svårt att ta till sig vad denne säger. Men predikanterna är människor och kan göra fel och ibland döms de för hårt, men det går ändå inte komma ifrån att predikantens liv spelar en mycket stor roll för själva budskapet. Att predikanten är personlig och kan peka på sitt eget liv, sina egna svagheter i sin förkunnelse gör också att förtroendet växer.

Något som jag tycker är oerhört viktigt att tänka på är att Gud använder sig av olika typer av människor för att förmedla hans ord och inte bara en viss typ. Ibland kan jag tycka när jag ser en predikant hur den beter sig och så han eller hon talar. Men Gud använder sig av olika typer av predikanter för att kunna nå ut till olika målgrupper.

Predikanten måste känna passion när hon eller han predikar, annars når inte glöden fram till åhörarna. Budskapet måste finnas i predikantens hjärta och man måste vara tydlig.

Det är viktigt att predikanten funderar över syftet med varför hon eller han predikar. Syftet är att vi har ett mål med vår predikan, och det målet är att människor skall komma till frälsning, och få dem att växa i kärleken till Gud och till människor.

Det innebär alltså ett stort ansvar att predika. När vi predikar förkunnar vi sanningen för människor och vi har ett ansvar för det vi säger. Det som förkunnas måste vara sunt och rent och i gudsfruktan. Att frukta Gud innebär inte att vara rädd för honom utan att vi har visat honom stor respekt, det är hans ord vi förmedlar.

Att öppna sitt hjärta i bön för Gud och fråga honom vad han vill förmedla tror jag är det viktigaste. Här visar man att man är beroende av honom, det är ju bara han som kan förvandla en människa. Sedan får man lita på att Gud är med i det man gör, så att det är hans budskap som blir förmedlat.

Sedan tror jag att bönen innan budskapet skall bli förmedlat har jätte stor betydelse. Om jag lever i bönen och ber om den helige Andes ledning och hjälp tror jag det märks i predikan. Då menar jag inte att det handlar om hur man beter sig på estraden, utan man ser glöden som finns på insidan.

Det som skall predikas är att Jesus dog för oss, han uppstod i historien och han vill ”uppstå” i allas våra hjärtan och där vill han möta oss varje dag där vi är!

9. Avslutning

Jag kunde inte ha valt ett bättre ämne att skriva om än just vad en predikan är och hur en god predikant skall vara, eftersom jag snart skall börja min första tjänst som ungdomspastor, då jag kommer att predika och fungera som en ledare. Att studera detta ämne har varit en mycket god hjälp på vägen!

Jag fått en djupare innebörd av vad en predikan är, vad den innehåller och vilken kraft den har med sig.

Jag har kommit till större insikt över bönens betydelse inför predikans förberedelse och innan den skall förmedlas. Vi skall förmedla Guds ord och jag tror då att det är mycket viktigt att vara ödmjuk och förtrösta på Jesus. Resultatet ligger sedan i hans hand, och som jag skrev i konklusionen så tror jag att åhörarna ser glöden på insidan. Den glöden som blir synlig genom gemenskap med Jesus!

Predikantens levnadssätt är mycket viktigt för dennes trovärdighet, vi skall vara ett föredöme, men sedan skall alla kristna göra sitt bästa för att vara Kristus lik.

Jag tycker att det varit särskilt intressant att läsa om predikan i fornkyrkan där man hade en ”öppen kommunikation” då vem som helst som hade ett ord om uppmuntran och förmaning fick tala, och att det verkade vara ett fast inslag med profetior, tungotal, tydning av tungotal och uppenbarelser. Var och en hade något att dela med sig av.

Att studera om Lewi Pethrus har också varit intressant och inspirerande för mig som medlem i Pingstkyrkan. De många vittnesbörd och tid för förbön kan jag önska att det var mer utav idag i våra pingstkyrkor.

En stor fråga för mig speciellt när jag studerat detta ämne är om all predikan är av Gud, jag tycker att man hör så mycket dumma saker idag och man vill ta bort och tona ner inslag i Bibeln. Men kort vad jag tänker över vad Guds ord i predikan är:

- Det skall utgå från Guds ord i Bibeln
- Det skall bli till en hjälp och uppmuntran till att komma närmre Jesus
- Människan skall bli fri genom budskapet.

Predikan behöver däremot inte alltid vara bekväm, det kan behövas förmaningar för att en människa skall bli fri.

10. Litteraturlista

Eldebo, Runar 2005	Det homiletiska rummet Libris, Örebro
Eldebo, Runar 1995	Konsten att predika Verbum förlag, Stockholm
Nordhaug, Halvor 2000	...så mitt hus kan bli fullt Luther förlag, Oslo
Keller, Andrea 2007	Kreativa budskap
Fahlgren, Sune 2006	Predikantskap och församling ScandBook, Falun
Larsson, Bo 2007	Gestalta möjliga världar Verbum förlag, Stockholm
Malm, Magnus	Vägvisaren Cordia AB, Göteborg
Bibeln 1998	Stiftelsen Svenska Folkbibeln, Stockholm